

1913'de İSTANBUL VİLAYETİ ¹

The Istanbul Province in 1913

Ali TEVFIK

(Çev: Doç. Dr. Ramazan ÖZEY) ²

ÖZET

İstanbul, kuruluşundan bugüne çok sayıda medeniyetlere merkezlik yapmıştır. Bu özelliğini, Osmanlı İmparatorluğu döneminde de korumuştur.

İstanbul vilayeti, Osmanlı Ülkeleri'nin yüzölçümü bakımından en küçüğüdür. Ancak devletin başkentini içinde bulundurması dolayısıyla, büyük öneme sahiptir. Osmanlı Padişahları, İstanbul'a ayrı bir özen göstermişlerdir. Gerçekten İstanbul, Osmanlı döneminde sadece başkent olmakla kalmamış, aynı zamanda devletin en büyük kültür, sanayi ve ticaret merkezi özelliği kazanmıştır.

Bu makale, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerini kapsayan yıllarda (1913), İstanbul vilayetinin coğrafi özelliklerini ayrıntılı bir şekilde anlatmaktadır. Bugünkü İstanbul'un çok sayıdaki sorunlarına çözümler üretilmesi aşamasında, 1913 yılındaki İstanbul'u anlatan bu makalenin ışık tutacağı umulmaktadır.

ABSTRACT

Istanbul has been center of different civilizations since it was founded. The Ottoman Empire was no exception.

Despite the fact that Istanbul Province had the smallest land area amongst the Ottoman Provinces it was hugely important since it contained the capital of the Empire. The Ottoman Sultans gave particular priority to Istanbul. Istanbul was not only the capital but it was also the center of culture industry and trade in the Empire.

This paper studies the geographical features of Istanbul in the last period of the Empire (1913). It is hoped that this paper will serve to illuminate answers to many of Istanbul's problems today.

Giriş

İstanbul vilayeti, Memâlik-i Osmaniye vilayetlerinin en küçüğüdür. Fakat Saltanat-ı Seniyye'nin payitahtı olan İstanbul şehri-i latifini sahip olmakla diğer vilayetlerden mamur ve mühimdir.

1- Bu makale; 1913 yılında, İstanbul'da, Tefeyyüz Matbaası tarafından yayınlanan, Ali Tefvik'in "Mufasssal Memâlik-i Osmaniye'nin Coğrafyası" adlı kitabın, 177-192 sayfalarında yer alan "İstanbul Vilayeti" bölümünden, aslına uygun kalınarak, Günümüz Türkçesi'ne çevrilip, sadeleştirilerek hazırlanmıştır.

2-Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Coğrafya Eğitimi Bölümü, İstanbul.

Sınırları

Adıgeçen vilayet, Osmanlı Avrupası'nın güneydoğusunda ve Osmanlı Asyası'nın kuzeybatısında müteşekkil olup, kuzeyden Karadeniz, doğudan İzmit Mutasarrıflığı, güneyden Marmara Denizi ile çevrili olup, batıdan Çatalca Mutasarrıflığı ile sınırdır.

Yüzölçümü ve Nüfusu

İstanbul vilayetinin yüzölçümü 3.900 km.2 ve nüfus miktarı 1.300.000 kişiye ulaşmış olup, mevcut ahali içinde ecnebi teb'ası dahi vardır.

Doğal Özellikleri

Bu vilayetin havası her ne kadar latif ve hafif ise de, değişken olup, ilkbaharda pek çok değişir. Yaz mevsiminde, İstanbul'un sıcaklığı biraz şiddetli olur.

Boğaziçi semtlerinde, ağaçlar ile örtülü sayısız dağlar mevcut olup, arka tarafları güzel meralar ile süslenmiş ve en yüksek yerleri Anadolu cihetinde ve Beykoz havalisinde Alemdağı ve Rumeli tarafında İstranca dağının güney kısımları bulunmaktadır.

Adıgeçen vilayet içinde, Karadeniz'e İrva deresi aktığı gibi Bosfor'a (İstanbul Boğazı) Rumeli semtinde Kağırdane deresi, Alibey suyu ve Anadolu yakasında Göksu mesiresinden akan Göksu deresi akar.

Bunlardan başka adıgeçen vilayetin nehirleri arasında sayılan İstranca deresi Terkos gölüne ulaştığı gibi, Karasu Büyük Çekmece gölüne akar. Taşlıdere dahi Ayastefanos (Yeşilköy) cihetinde Marmara Denizi'ne suyunu verir.

Tarım Ürünleri ve Sanayi

İstanbul vilayetinin arazisi çeşitli ürünler yetiştirmeye çok elverişli olup, tarıma son yıllarda hayli özen gösterilmektedir. Bahçe ve bostanlarda dahi meyve ağaçlarının her çeşidi bulunur. İncir, üzüm ve çilek ürünleri dahi meşhur ve rağbet görür.

Başlıca sanayi, Avrupa fabrikalarına rekabet edemediği cihetle sınırlıdır. Ancak Dersaadet'de her nevi sanayi ehli bulunur. İpekli çarşaf, hamam takımları, bakır eşyaları, eyer takımları, fes, en iyi fanila, kaneviçe, tentene ve demir-çelik ürünleri gibi şeylerdir. Özel fabrikalarında Marsilya mamullerine benzeyen tuğla ve kiremit imal edilmektedir. Şişe ve kağıt fabrikaları dahi vardır.

Bunlardan başka Askeriye'ye ait tersane ve tophane imalat fabrikaları, Kırkağaç'ta Fişenkhane, Eyüp semtinde Fes ve Mensucat (dokuma) fabrikası, Beykoz'da Dabakhane, Hereke Fabrikası, Cibali'de Raci'nin Tütün Fabrikası, Şişli'de Bomonti'nin Bira ve Boza Fabrikası ve 100 kadar matbaa mevcuttur.

Orman ve Su Bentleri

İstranca dağı üzerinde ve İstanbul vilayeti dahilinde, muhtelif cins ağaçları içeren Belgrat Ormanı adıyla anılan bir orman vardır.

Bu orman içinde, Rumeli yönünde su vermek için Topuzlu Bent, Yeni Bent, Valide Bendi adlarıyla üç, İstanbul ve Eyüp semtlerinde su tutulması ve dağıtılmasına mahsus olarak Büyük Bent mevcuttur ve Kırkçeşme suyu işbu dört bende mensuptur.

İdari Durumu

İstanbul vilayeti; ikinci sınıf vilayetlerinden olarak, birinci sınıftan Beyoğlu ve üçüncü sınıftan Üsküdar sancakları ile Şile, Beykoz, Kartal, Gökboza (Gebze), Adalar, Küçükçekmece kazalarından oluşmuştur.

Adıgeçen altı kazadan ikinci sınıftan Beykoz, Kartal Gökboza (Gebze) kazaları ile üçüncü sınıftan Şile kazası Üsküdar Sancağına ve birinci sınıftan Adalar kazası ile ikinci sınıftan Küçükçekmece kazası Merkez Sancağına katılmıştır.

Merkez hükümeti, Dar-ül Hilafet-i İslâmiye ve Payitaht-ı Saltanat-ı Seniyye-i Osmaniye olan İstanbul şehridir.³

Adı geçen şehrin Belediye İdaresi, Şehir Emini adındaki zata bağlı olmak üzere; 1. Bayezid, 2. Sultanahmed, 3. Fatih, 4. Samatya, 5. Eyüp, 6. Beyoğlu, 7. Hasköy, 8. Beşiktaş, 9. Arnavutköy, 10. Yeniköy, 11. Tarabya, 12. Büyükdere, 13. Beykoz, 14. Anadolu Hisarı, 15. Beylerbeyi, 16. Yeni Mahalle yani Üsküdar, 17. Doğancılar, 18. Kadıköy, 19. Adalar, 20. Makarıköy adında yirmi belediye dairesine ayrılmıştır.

Adıgeçen şehrin umumi zabıta görevleri, Emniyet Umum Müdürlüğüne ait olmak üzere, İstanbul, Beyoğlu, Üsküdar polis müdürlüklerine ayrılmıştır.

İstanbul şehri, Beyoğlu ile beraber Galata, Üsküdar ciheti hariç tutulduğu yedi adet tepeden müteşekkil bir burun üzerinde yer alan üçgen şekilli bir yer olup, bir ciheti kara, yani Yedikule'den Ayvansaray köyüne kadar iki saat devam eden bir eski sur ile sınırlı, üç ciheti deniz ile çevrilidir. Yani güneyi Marmara Denizi'ne, doğusu Karadeniz Boğazı'na, kuzeyi Marmara'nın bir koluna sahilidir. Kağıthane tabir olunan yere kadar devam eden bu kola İstanbul Limanı ve Kostantiniye Halici dediğimiz gibi Ecnebler dahi Altın Boynuz adı verirler.

3- Bu güzel şehrin sahip olduğu yüksek binaların başlıcaları şunlardır; Hicretten 324 yıl önce yapılmış ve fetihten sonra camiye çevrilmiş olan Ayasofya, Önceleri Hippodrome ismiyle meşhur olup bugün At Meydanı demekle bilinen meydan içinde altı minareli Sultanahmet, mimarlığında mükemmel bir hüner görülen Süleymaniye, Yeni Cami, 867 tarihinde Ebulfeth Sultan Muhammed Han Sanî hazretlerinin tesis ve bina buyurduğu Fatih, Sultan Selim, Bayezid, Nuruosmaniye, Eyüp semtinde (cami havalisinde Halid bin Zeyd Ebu Eyyub-el Ensari hazretlerinin türbe-i şerifesi bulunmakta ve adı geçen makam ziyarete açıktır), içinde Hırka-i Saadet bulunmak hasebiyle ziyarete açık olan Hırka-i Şerife gibi geniş ve yapı sanatınca meşhur cami-i şerifler ile 360'dan fazla camiler, mescid-i şerif ve tekkeler, cami ve mescidler civarında yaptırıncıların türbeleri, ilim ve fenne ait muteber kitaplar ile donatılmış 43 kadar kütüphane ve umum-i kütüphane, 100 kadar medrese, 50 kadar matbaa, 300 kadar İbtidaiye, Rüşdiye-i Mülkiye, Mekteplere muallim yetiştirmek Dar-ül fünun, Dar-ül muallimin, Dar-ül muallimat, Mülkiye memurlarına kaynak olan Mülkiye Mektebi, İstanbul Lisesi, Mercan ve Vefa İdadileri, Hukuk, Nevab, Orman, Ziraat, Ticaret Mektepleri, dilsiz bulunan çocuklara mahsus Dilsiz Mektebi, Harbiye dairesi kalemlerine ve Maliye memurlarına mahsus mektepler, l'tam müsliminin terbiye ve talimi için Dar-üş Şafaka, her nevi sanayi tahsiline mahsus Sanayi Mektebi, Memalik-i Osmaniye'de Kadastro usulünün tabiki için mesah ve memur yetiştirmek üzere Defterhakanı Nezareti'ne bağlı Kadastro Mektebi, memlekete tabib yetiştirmek için Tıbbiye-i Mülkiye, Askeri mektepleri idadilerine yükselmek üzere İstanbul cihetinde dört adet Askeri Rüşdiyesi vesair mektepler, hemen her köşe ve sokak başlarında hayrat olarak 40'ı aşkın sebil ve 20 kadar imaret, sayısız hastaneler, 300 kadar Karakolhane, Tophane-i Amire'ye mensub Fişenkhaneye ve Zeytinburnu Fabrika-yı Hümayunları, Baruthane, Bab-ı Ali, Bab-ı Seraskeri, maliye, Düyun-ü Umumiye, Telgraf Posta Telefon Nezareti büyük binaları, Sarayburnu denilen yerde sayısız köşkler ile müzehane ve bir adet fener, 73 sokağı ve 770 kadar dükkan ve mağazayı havi bulunan Büyük Çarşı ve Mısır Çarşısı gibi çarşılar mevcuttur.

İstanbul limanı, Galata ve Beyoğlu cihetini nefsi İstanbul'dan ayırır. Kostantiniye Halici içinde vapurlar dahi işler.

Haliç içindeki iskeleler de köprüden başlayarak, İstanbul cihetinde; Yemiş, Cibali, Ayakapusu, Fener, Balat, Ayvansaray, Defterdar ve Eyüp'tür.

Galata cihetinde dahi köprüden başlayarak; Kasımpaşa, Hasköy, Halıcıoğlu, Sütlüce ve karaağaç'dır.

Yeni Saray ve Topkapı Sarayı denilen yer üçgenin başına tesadüf olan yerleri olup, insanlar arasında, Gülhane içi denmekle bilinir.

İstanbul ile Galata cihetinin iki sahilinde, 1200 m.lik yerine, bir Fransız Kumpanyası tarafından birer rıhtım yapılmıştır. İstanbul'a denizden bakıldığı halde, bir takım manzara ve cami-i şeriflerin kubbeleri ve elvan-ı muhtelifle ile rengarenk yüksek ve zarif binalar ve aralarında ağaçlar ile örtülmüş ve büyük bir itina ile süslenmiş bahçeler bulunmaktadır. Deniz manzarası, göze cila ve kalbe sefa verir. Şehir içinde dahi çok semtlerinde muntazam cadde ve meydanlar açılmış ve yeni tarz üzere binalar yapılmıştır.

Eski eserlerden olarak bu cihetle Çemberlitaş⁴, Dikili Taşlar⁵, Burmalı Sütun⁶, Kıztaşı⁷, eski sarnıçlardan sayılan Yerebatan ve Binbirdirek adıyla bilinen mağaralar⁸ ve yolcuları ve düşmanı haber vermek için Askeri dairenin emrinde bir adet kule⁹ vardır.

4- Yatıkdirek dahi denilen, Çemberlitaş İstanbul'un İkinci Banisi olan Büyük Kostantin putperestliği zamanında Roma veya Anadolu muzafatından Lidya ilgasında Bugünkü Pamukkale denilen Hiyerapolis beldesinden nakil olunmuş ve miladın 330 tarihinde Divanyolu caddesinde bilinen mevkiine dikilmiştir. Adigeçen taşın zirvesine bir meşhur bir kadın heykeli konulmuş ise de, sonradan yıldırım düşmesinden bir tarafı kırılmış ve sonra şiddetli lodos rüzgârlarıyla büsbütün yıkılmıştır. Bu taş tek parça olmayıp, sekiz parça kızıl somaki taştan ibaret olarak bakır çemberler ile birbirlerine bağlıdır. Adigeçen sütunun yüksekliği 90, çevresi 30 ayaktır.

5- Dikili Taş; Büyük Teodos'un vazı olup, 279 miladi tarihinde muzafferiyet ve galibiyet olayını hatırlatmak için, At Meydanı denilen yerde, duvar harcıyla inşa ettirilmiştir. İşbu örme direk, hala çivi yerlerinden anyasıldığı üzere, zirvesinden kaidesine kadar, bakır ile kaplanmış ve onun üzeri dahi altın yaldızlı olduğu halde sonradan kaldırılmıştır. Bunun yüksekliği 94 ayak, kaidesi 7 ayak 3 parmaktır.

Hierograf hattıyla işlenmiş diğer bir dikili taş dahi vardır ki tekparça ve kızıl bir simaki olup, 372 miladi tarihinde Teodos adındaki Kayser, Mısır-ı Eşfel'de yeralan Hilyopolis şehrinde nakil ettirerek, yaş halatlar vasıtasıyla, 32 gün zarfında oraya dikilmiştir. Bu taş yaklaşık 80 m. mekabinde ve 220 tonloto ağırlığındadır.

6- Tunçtan imal edilmiş, Burmalı veya Yılanlı Sütun dahi bunun yanında olup, Büyük Kostantin'in putperestliği zamanında miladın 330 tarihinde Yunanistan'da yeralan Delfi şehrinde naklolunmuş ve sonradan uçlarında olan yılan başları kırılmış ve şimdiki halinde müzehanede yalnız biri mahfuz bulunmuştur.

7- Kıztaşı'nın banisi dahi Teodos olup, 371 Miladi yılında inşa ettirilmiştir. 42 m. Yüksekliğinde bulunan mezkur taşın şimdiki halde Kıztaşı namıyla adlandırılmaya başlanmış, üzerinde Venüs mabudesinin tasviri olmak üzere tunçdan yapılmış bir kız sureti bulunmakla o vakitlerde Venüs Taşı ismi ile anılır idi.

8- Yerebatan Sarnıcı, Ayasofya semtinde olup, Alibey köy havalisinden, yeraltından gelen kırkçeşme sularının fazlasını toplar. İşbu sarnıç gayet mükellef ve uzunluğu 16, genişliği 28 Sare'den ibaret, 336 Simaki Sütun ile süslenmiştir.

Binbirdirek, önceki adıyla Filoksin sarnıcı ise, Fazlı Paşa Konağı mevkiinde, At Meydanı'na nazırdır. İşbu sarnıç bugün İpek Böceği esnafının destegahı olarak mübalağa ile Bindirek denilip, 224 mermer direği vardır.

9- Yolcu Kulesini dahi 1244 hicri tarihinde Sultan Muhammed Han Sani hazretleri bina ve inşa eyledi.

Tramvay arabaları dahi Köprübaşı'ndan Bayezid'de Fatih şubesi ayrılmak üzere, Ak-saray'a ve oradan biri Topkapı'ya ve diğeri Samatya ve Yedikule'ye kadar işler.

Beyoğlu

Buna Ecnebler "Karşı" manasına delalet eden "Pera" derler. Üç beldeden; Galata ciheti, Dersaadet tarafına bakan Haliç ve Boğaziçi'nin tüm Rumeli sahilini içine alan bölgeden oluşur. İstanbul'a iki köprü vasıtasıyla bağlıdır.

Bu cihetle dahi İstanbul gibi mamur ve abadan olarak Galata semti ecnebi tüccarı ile meskun ve Beyoğlu tarafı Avrupa Büyükelçileri'nin ikametgâhı olup, süslenmiş kargir binaları ve kalabalık cadde ve pazarları ve büyük bahçeleri bulunur¹⁰. Eski eserlerden olarak Galata Kulesi vardır¹¹.

Karaköy'den Kule kapısına işlemekte olan tünel ile yine Karaköy'den Şişli'ye, Azapkapısı adlı yerden Ortaköy'e kadar işlemekte olan tramvay ve otobüs arabaları seyr-ü seferi teşkil eder.

Üsküdar

Üsküdar Sancağı; Beykoz, Şile, Kartal, Gökboza (Gebze) kazalarını içine almak üzere merkez idaresi Anadolu kıtasındaki beldelerin bilinen ve meşhur olan Üsküdar Şehri'dir¹².

Marmara Denizi sahilinde ve Üsküdar'ın 6 km. mesafesinde yer alan Kadıköy belde-si, İstanbul'un sayfiyelerinden sayılır. Haydarpaşa adlı yerden dahi İzmit'e uğrayarak, Ankara ve Konya'ya giden demiryolları vardır.

Üsküdar'ın karşısında Sarayburnu ile arasında Kızkulesi¹³ denmekle bilinen, deniz ortasında bir fener mevcuttur. Adları geçen kazalardan Beykoz kazasının idare merkezi,

10- Bu cihette dahi matbaalar, Rasathane (Gözlemevi), camiler, mescidler, çeşitli milletlere mahsus ibadethaneler, ulum ve maarifin her sınıf teb'aya yönelik Ermeni, Rum, Yahudi mektepleri, her yerde sibyan (küçük çocuk) mektepleri ile ibtidaiye mektepleri, erkek ve kızlara mahsus Mülkiye Rüşdiyeleri, biri karaya diğeri denize mahsus iki adet Askeri Rüşdiyesi ve Mekteb-i Fünun Harbiye, Erkan-ı Harp ve küçük zabitan mektepleri, Mühendishane-i Ber-i Hümayun ve bitişğinde İdadisi, Mülkiye Mühendis Mektebi, Tophane ve Tersane İmalat-ı harbiye mektepleri, Galatasaray'da Mekteb-i Sultani, bilcümle deniz donanmasının tamiri ve yenilenmesi için Tersane-i Amire, top ve tüfenk gibi Devlet-i Aliye'nin bütün harp alet ve edavatının tamamını ve onlara lazım olan yedek parçalarını imal için Tophane-i Amira Fabrika-yı Hümayunları, 100'den fazla Karakolhane ve silahların korunması için Silahhane, Topçu, Mecidiye (ki Taşkılla ismiyle dahi yad olunur), Gümüşsuyu, pangaltı, Orhaniye Kışla-i hümayunları ve hastaneleri, Gazhane, Yıldız, Dolmabahçe Saray-ı Hümayunları, Çırağan ve Feriye Bina-yı aliyeleri, Hacı Hüseyin Bağı, Kağıdhane ve Ayaz Paşa gibi köşkler, çiftlikler ve ahalinin dinlenmesine mahsus mesireler, bu semtte Kılıçlı Paşa, Nusretiye, Fındıklı, Valide, Beşiktaş, Mecidiye, Orhaniye, Hamidiye, Ortaköy cami-i şerifleri mevcuttur. Galata tarafında bulunan Arap camii ve Yeraltı Camii kadim cihetiyle meşhurdur.

11- Eski eserlerden olan Galata Kulesi dahi 540 miladi tarihinde İmparator İnsetasdökos tarafından ufak bir kule olmak üzere bina edilmiş ve sonradan Cenevizliler tarafından 1446 tarihinde bugünkü şekliyle inşa olunmuş ve Yeni asırda dahi üst tarafı görüldüğü şekliyle yeniden düzenlenmiştir.

12- Bu cihette dahi dahilinde Beylerbeyi ve Göksu ve emsali kasr-ı hümayunları, 100'den fazla camii, mescidler, medreseler, birçok iptidaiye mektepleri, 3 adet erkek ve 2 adet kız için Mülkiye Rüşdiyesi, 1 adet dahi Askeri Rüşdiyesi, Harbiye mektebine hazırlık olmak üzere Kuleli'de bir İdadiyeye mektebi, Haydarpaşa'da Tıbbiye ve Baytar mektepleri, Selimiye Kışla-yı Hümayunu, Bimarhane, birkaç hastahane, yağhane, 50'den fazla karakolhane mevcuttur.

13- Kızkulesi, 270 miladi tarihinde Herakliyos adındaki İmparator bina ettirdiği rivayet edilir.

Karadeniz Boğazı sahilinde yer alan Beykoz, Şile kazasının idare merkezi Karadeniz sahilinde yer alan Şile, Kartal kazasının idare merkezi Marmara Denizi kenarındaki Kartal kasabasıdır. Maltepe kasabası dahi Kartal kazasına tabi ve Haydarpaşa'dan İzmit'e giden şimendifer (Tren) hattı üzerinde yer alır.

Bunlardan Şile kasabası önünde küçük bir liman vardır ki odun ihracı ile meşhurdur.

Gökboza (Gebze) kazasının idare merkezi olan Gökboza (Gebze) kasabası, Marmara Denizi sahili yakınında ve Şimendifer hattının yarım saat ötesinde yer alır (Bu kasaba civarında Kartaca Askeri emirlerinden meşhur Anibal gömülüdür.). Darıca nahiyesi bu kazaya bağlıdır. Merkez vilayete bağlı olan Küçükçekmece kazasının makro idaresi Makriköy kasabasıdır. Marmara denizi sahilinde bulunan Küçükçekmece kasabası ise meşhur nahiyelerinden birisi sayılmıştır. Suyolu, Kemerburgaz nahiyeleri bu kazaya bağlanmıştır.

Adalar Kaymakamlığı

İstanbul'a bağlı bir kaza halinde idare olunan Adalar kazası, Prens veya Kızıl adaları denilen ve İzmit körfezi girişine doğru uzanmış olan, Büyükada (Prinkipos), Heybeli (Halki), Burgaz (Antigoni), Kınalı (Proti) isimlerinde dördü yerleşilmiş, Okziya (Oxia) veya Sivri, Platie veya Yassı, Pita, Niandros, Antirovithos veya Sedef namında beş adet küçük ve yerleşilmemiş adadan oluşmuştur.

Büyükada - Prinkipos dedikleri işbu Büyükada, Kızıl adaları isimlendirilen adaların en büyüğü ve en bilinenidir. Uzun ve büyük olan bu ada merkez kaza olarak Sarayburnu'ndan yaklaşık 14 mil sonradır. Havaasının güzelliğinden dolayı gerek çevre ve gerekse Beyoğlu halkının sayfiyesi durumundadır.

Heybeliada - Halki yani Bakır madeni adası ismiyle yadettikleri bu ada, yarım saat uzunluğunda ve bir çariyek (çeyrek= 15 dakika) genişliğinde olup, dahilinde Denizcilik Mektebi ve bu mektebin içinde bir adet kasrı hümayun, yüksek bir yerde Rum Ticaret Mektebi, 2 adet kadim manastırı ve Çam limanı ismiyle anılan bir de limanı vardır.

Burgaz Adası - Antigoni adıyla dahi yadettikleri adıgeçen ada, Kınalı adasının 2 mil kadar sonunda olup, kuzey ve güney semtleri sarp ve geçilmez kayalarla örtülü ve üç yanı limanlar ile korunmuştur.

Kınalıada - Bu ada Proti ismiyle yad olunur. Adıgeçen ada, Sarayburnu'nun 8 mil kadar mesafesinde ve 3 mil genişliğinde olup, bir köy ile bir adet manastıra sahiptir. Önceleri Bileğitaşı ticaretiyle meşhur idi.

İsimleri zikredilen küçük adalar dahi her ne kadar yerleşilmemiş ise de, midye ve balık avcılıkları ile şöhretleri vardır.

Çatalca Mutasarrıflığı

Çatalca sancağı veya mutasarrıflığı; İstanbul vilayetine bağlı, Küçükçekmece kazasının batısında yer alır. Kuzeyi Karadeniz'e sahil, güneyi Marmara denizine, batısı Edirne vilayetine bitişiktir.

Yüzölçümü 1.900 km.2 ve nüfus miktarı 60.000'e ulaşarak, arazisi verimsiz ve kumsal yerlerden ibarettir.

Bu mutasarrıflık, bağımsız idare olunan sancaklardan olarak Çatalca, Büyükçekmece, Silivri kazalarına sahiptir. Mutasarrıflığa merkez kabul edilen Çatalca kasabası, Der-saadet'den Edirne'ye giden Şimendifer hattı güzergâhındadır. İdare merkezi, Karaca köyü olan Terkos nahhiyesi Çatalca kazasına bağlıdır.

Büyükçekmece kazasına merkez olan Çekmece kasabası, Marmara denizi sahilinde bulunarak, önünde bir göl teşkil etmiştir. Bugün kış günlerinde göle bol su taşıyan Karasu vasıtasıyla suyu fazlalaştığından, girişinde sağlam ve kargir bir köprü yapılmıştır.

